

محواره اینترنتی و تأثیر آن در فرهنگ عمومی

احمد پیشگاه زاده^۱

چکیده

اینترنت و امکانات موجود در آن به شکل روزافزونی در حال گسترش است. بحث به کارگیری آن از مسائلی است که از ابتدای کار این شبکه مطرح بوده است و همچنان بسیاری از کارشناسان بر روی نحوه و میزان استفاده از آن، در میان گروه‌های گوناگون، بحث می‌کنند. واکاوی تأثیر استفاده از این فناوری، مطالعات گوناگونی را می‌طلبد. این مقاله با تأکید بر کاربردهای متنوع و نوین شبکه اینترنت سعی کرده تا به تأثیر استفاده از اینترنت بر فرهنگ محاوره بپردازد و همزمان این موضوع را مطرح کرده است که اینترنت باعث تغییراتی در زبان محاوره و فرهنگ عمومی شده است. در این مقاله به تعاملات اینترنتی و قابلیت‌های رسانه‌ای آن در سه سطح شامل پست الکترونیک، گفت‌وگوی آنلاین و شبکه‌های اجتماعی توجه شده است.

کلیدواژه‌ها

اینترنت، فرهنگ عمومی، محاوره اینترنتی، زبان محاوره، فضای سایبر

مقدمه

شبکه اینترنت برای نخستین بار در اوایل دهه 1960 به منظور حفظ و حراست از اسرار نظامی ارتش از طرف آژانس طرح‌های نظامی پیشرفته، آرپانت^۱، در وزارت دفاع ایالت متحده پایه‌گذاری شد؛ سپس در اختیار دیگر مراکز تحقیقاتی غیرنظامی قرار گرفت (معمدنژاد، 1382). این شبکه بعدها (83 - 1982م) به صورت شبکه‌ای جهانی با نام اینترنت به دنیا معرفی شد. محتوای مورد استفاده در شبکه اینترنت به صورت حرف و عدد و در محیطی غیرگرافیکی در ابتدا از راه سیستم تبادل پیام الکترونیک^۲ معرفی و بهره‌برداری شد. با گسترش این شبکه و افزایش کیفیت ارتباطات و زیرساخت‌های آن انواع گوناگونی از محتوا در اینترنت و بیشتر در قالب صفحات وب^۳ به کار گرفته شد. در حال حاضر، اینترنت قوی‌ترین و پرسرعت‌ترین ابزار ارتباطی برای تبادل همه نوع اطلاعات اعم از متنی تا چندرسانه‌ای^۴ است. این رسانه در طول چهل سال گذشته دچار تغییرات بسیاری شده است و امکانات متعددی به آن افزوده شده است. برقراری ارتباط از راه اینترنت تنها محدود به تبادل نامه الکترونیک^۵ میان دو نفر یا دو گروه نیست، بلکه اشکال پیچیده‌ای از محاوره اینترنتی، شامل اتاق‌ها (انجمن‌ها)ی گفت‌وگوی اینترنتی^۶ و محیط‌های تعاملی آنلاین^۷، امکان برقراری ارتباط را میان افراد از فرهنگ‌های گوناگون و در فاصله‌های دور از هم به وجود آورده است و البته گفت‌وگوی اینترنتی بخشی از زندگی روزمره انسان‌ها را به خود اختصاص داده است. در گزارش سال 2003 مرکز سیاست‌گذاری‌های ارتباطات آمده است که سالانه

1. ARPANET; Advanced Research Projects Agency Network

2. BBS Bulletin Board System : به معنای سیستم تابلوی اعلانات است که معادل فارسی آن سیستم تبادل پیام، اطلاع‌رسانی یا خبررسانی است. تفاوت عمده‌ای که شبکه BBS با شبکه جهانی WEB دارد در این است که در شبکه BBS تنها امکان مشاهده داده‌ها در سطح متن ممکن است، اما از راه WEB می‌توان متن را در قالب صفحات گرافیکی، صوت، تصویر و فیلم نیز دریافت کرد.

3. WEB(World Wide Web)

4. Multimedia

5. فرهنگستان زبان و ادب فارسی، «رایانامه» را برای کلمه E-mail یا «پست الکترونیک» برگزیده است.

6. internet conversation rooms; forums; chat rooms

7. online interactive environment

محاورة اینترنتی و تأثیر آن در فرهنگ عمومی 13 v

نزدیک به چهار تریلیون ایمیل در جهان جابه‌جا می‌شود و این رقم به شکل تصاعدی در حال افزایش است (UCLA, 2003). البته این شکل تصاعدی چندان پایدار نبوده است (نگاه کنید به بخش 3).

فرهنگ هر جامعه از دو جنبه مادی و غیرمادی تشکیل شده است. جنبه مادی فرهنگ شامل وسایلی است که افراد جامعه ساخته‌اند و از آن با عنوان تمدن نیز یاد می‌شود. فرهنگ غیرمادی نیز شامل ارزش‌ها، هنجارها، عقاید، آداب و رسوم و باورها و علوم و فنون است (گرانمایه، 1377: 57). ساروخانی در کتاب *دائرة المعارف علوم اجتماعی* می‌نویسد: «فرهنگ به عنوان وجه ممیز انسان از دیگر موجودات شامل تمام دستاوردهای جامعه یا گروه نظیر زبان، هنر، صنعت، حقوق، دانش، دین، اخلاق، سنت‌ها و حتی ابزارها می‌شود» (ساروخانی، 1375: 175). اگر فرهنگ کشوری دچار تغییر و تحول شود، کشور تغییرات بسیاری در بنیان خواهد داشت. رسانه‌ها و اینترنت، فرهنگ‌ها و تمدن‌ها را تغییر و تحول داده‌اند. این تغییر تا حدودی باعث نزدیکی فرهنگ‌ها و تبادل و تعامل فرهنگی شده است.

وقتی از تأثیر رسانه سخن می‌گوییم، مراد الزاماً همان چیزی است که پیش از این به صورت پیامد مستقیم ارتباطات جمعی چه خواسته و چه ناخواسته اتفاق افتاده است. این امر با قدرت رسانه که به قابلیت مربوط به آینده برمی‌گردد، متفاوت است. این تأثیر می‌تواند در سطوح گوناگونی مثل فرد، گروه یا سازمان، نهاد اجتماعی، کل جامعه و فرهنگ واقع شود که معمولاً اثرگذاری در یک سطح، تأثیر در سطوح دیگر را به دنبال دارد (مک کوایل، 1385: 360).

اینترنت با شکل‌گیری دهکده جهانی¹ رابطه‌ای تنگاتنگ دارد و از آن رو که دهکده

---

1. Global Village. این مفهوم را در اواخر قرن بیستم پروفیسور مارشال مک لوهان برای نشان دادن قدرت فناوری‌های ارتباطات در حذف فاصله‌های فیزیکی و مرزهای سیاسی بیان کرد و رایج شد (مک لوهان، 1377: 172). محسنیان‌راد ضمن تصدیق نظر مک لوهان معتقد است: «شکل‌گیری دهکده جهانی، آن‌گونه که مک لوهان تجسم می‌کرد با ایجاد اولین وب سرویس در سال 1990، تأسیس شبکه تلویزیونی جهانی سی‌ان‌ان در 1991 و ایجاد وب سایت یاهو در 1993 آغاز شد. ضمن آنکه قبل از آن تاریخ، نخستین تجربه‌های پوشش با ماهواره‌های پخش مستقیم برنامه‌های تلویزیونی (Direct Broadcasting Satellite = DBS) به وقوع پیوسته بود» (محسنیان‌راد، 1384: 1709).

جهانی شبکه مجازی بزرگی بدون محدودیت مکانی و زمانی است، تداخل فرهنگی در آن امری اجتناب‌ناپذیر است. البته به نظر می‌رسد که برخی فرهنگ‌ها نقش غالب را ایفا می‌کنند¹. ولی در عمل این‌طور نیست و خود این فرهنگ‌ها تا حدود زیادی بازپچه ماشین شده و تحت تأثیر فضای سایر² تغییر و تحولاتی یافته‌اند. برخی از کشورها با احتیاط بیشتری به مقولۀ اینترنت نگاه می‌کنند و سعی دارند تا با محدودیت و وضع قوانین نسبت به اصلاح نحوه مصرف این رسانه و فرهنگ‌سازی در کاربرد آن کوشش کنند. این کوشش در بسیاری از موارد و بازه‌های زمانی گوناگون با واکنش‌هایی روبه‌رو بوده است. اغلب کشورهایی که سعی کرده‌اند تا از راه‌های گوناگون مانند فیلترینگ³، برای اینترنت فرهنگ‌سازی کنند هیچ‌گاه به موفقیت صددرصد نرسیده‌اند. اینترنت به سرعت در حال گسترش است و تأثیرات شگرفی در فرهنگ و رفتارهای اجتماعی جوامع داشته است. فرهنگ ایرانی بی‌تردید دچار دگرگونی‌هایی شده که بخشی از آن در اثر استفاده از اینترنت به وجود آمده است. این تأثیرات در بخشی از جامعه که با بسترهای اقتصادی در هم آمیخته مثبت است. در بخش دیگری که به طور منظم با فرهنگ و آموزش همراه است، تأثیرات مثبت و منفی فراوانی را از منظرهای متفاوت آشکار کرده است⁴. آی آر لی جاندر در مقاله «به سوی سیاست‌های ارتباطی واقع‌بینانه» اظهار کرده است که رسانه‌های ارتباطی، خواه از روی عمد به کار گرفته شوند و خواه براساس ماهیت ذاتی خویش عمل کنند، برای شهروندان در کنار آموزش مدرسه‌ای و

1. اگر بگویم که آمریکا به عنوان یک کشور فراصنعتی و مخترع و عرضه‌کننده اینترنت می‌تواند بر فرهنگ استفاده از آن نیز حاکمیت کند، شاید سخنی به گزاف نگفته باشیم. دلیل آن را نمی‌توان بر مسائل فنی حاکم بر رسانه اینترنت جست. اینترنت به دلیل گستره جغرافیایی و کثرت استفاده‌کنندگان در صدر همه رسانه‌ها قرار گرفته است و ناخودآگاه تأثیر کشورهای خاصی را بر فرهنگ و قوانین ناظر بر عملکرد آن کم‌رنگ کرده است. تعامل و تداخل فرهنگی در این رسانه اجتناب‌ناپذیر است و هیچ کشوری از آثار آن مصون نیست.

2. سایبر از پیشوندهای رایج در دهه 90 م است که در واقع دنیایی تحت سلطه رایانه است. فضای سایبر ترجمۀ Cyberspace است، البته علم سایبرنتیک Cybematic مفهوم دیگری است که به نظر می‌رسد این واژه ریشه در آثار ویلیام گیسون و کتاب نورومانسر دارد. خود گیسون عقیده دارد که این واژه را از جان برونر گرفته است. برونر نیز این واژه را به الوین تافلر نسبت داده است (Whittle, 1997: 4).

3. Filtering

4. هنگامی که صحبت از خدمات بانکداری اینترنتی یا تجارت الکترونیک می‌شود، نمی‌توان از تأثیرات مثبت اینترنت در کاهش ترافیک چشم‌پوشی کرد، ولی در خصوص آموزش الکترونیک، دانشگاه‌های مجازی، و آموزش از راه دور نظرها بسیار متفاوت است.

به مثابه نظام‌های آموزش موازی، به‌ویژه آموزش مادام‌العمر، نقش عمده‌ای ایفا می‌کنند و اغلب شهروندان با آن‌ها بسیار بیشتر و آسان‌تر ارتباط برقرار می‌کنند (دادگران، 1384: 110).

برنارد برلسون¹ و موريس جانویتس² در کتاب درآمدی بر افکار عمومی و ارتباطات چنین آورده‌اند: «آثار وسایل ارتباط جمعی بسیار گسترده و گوناگون است، این آثار ممکن است به‌صورت درازمدت و کوتاه‌مدت انجام گیرد. ممکن است جنبه‌های روانی، سیاسی، اقتصادی و یا اجتماعی داشته باشند و همچنین احتمال آن می‌رود که بر روی عقاید، ارزش‌ها، اطلاعات، مهارت‌ها، گرایش‌ها و رفتارهای ظاهری تأثیر بگذارند» (همان، 1385: 141).

در اینجا چند سؤال اساسی به ذهن خطور می‌کند که در مباحث و بخش‌های گوناگون این مقاله به آن‌ها پرداخته شده است. اول اینکه آیا برقراری ارتباط از راه محاورات اینترنتی با ارتباطات سنتی تفاوت دارد؟ اگر تفاوت وجود دارد پس آیا این شکل متفاوت برقراری ارتباط استانداردهای خاصی دارد؟ سپس به این موضوع پرداخته شده که استانداردهای خاص محاورات اینترنتی چه هستند و به برخی از ویژگی‌های آن به‌طور مستقیم اشاره شده است. در باب مسائل و اشکالات فناوری‌های نوین ارتباطی و به‌طور خاص اشکالاتی که می‌تواند در فرهنگ ایرانی و زبان فارسی بروز کند از منظر ارتباطی، و نه زبان‌شناسی، مباحثی مطرح شده است که باعث به‌وجود آمدن راهکارهایی در زمینه کاهش آثار سوء ویژگی ارتباطی اینترنت شده است.

چارچوب نظری موضوع

جامعه امروز با فراوانی اطلاعات همراه است و رسانه‌های گوناگون به روش‌های گوناگونی سعی در انباشت اطلاعات از فرهنگ‌های گوناگون دارند. هر روز شاهد

1. Bernard Berelson

2. Morris Janowitz

دریافت و ارسال پیام و اطلاعات هستیم که به طور مستقیم ما را وارد جامعه اطلاعاتی کرده است. فرانک وبستر¹ در کتاب نظریه‌های جامعه اطلاعاتی با بررسی نظریه‌های گوناگون در حوزه جامعه اطلاعاتی در مجموع به پنج تعریف از آن رسیده است:

1. فناوریانه: تصور کلیدی این است که موفقیت علمی در پردازش، ذخیره و انتقال اطلاعات، کاربرد فناوری‌های اطلاعاتی را تقریباً به تمام گوشه و کنار جهان گسترش داده است.

2. اقتصادی: شاخه‌ای فرعی در اقتصاد تأسیس شده است که به مسائل «اقتصاد اطلاعات» می‌پردازد. گروه‌های گوناگون درگیر در این شاخه عبارتند از: آموزش و پرورش، رسانه‌های ارتباطی، ماشین‌های اطلاعاتی، خدمات اطلاعاتی و دیگر فعالیت‌های اطلاعاتی (تحقیق و توسعه، فعالیت‌های غیرانتفاعی و...). اگر این روند بخشی از افزایش تولید ناخالص ملی به شمار آید، شاید بتوان ادعای ظهور «اقتصاد اطلاعاتی» را در طول زمان مطرح کرد (وبستر، 1380: 29).

3. شغلی: مقیاسی که برای پیدایش «جامعه اطلاعاتی» به دگرگونی‌های شغلی توجه می‌کند. مقیاس رایجی است که عبارتست از اینکه به هنگامی که کار اطلاعاتی در میان حرفه‌ها رواج یافت، ما به «جامعه اطلاعاتی» دست یافته‌ایم.

4. مکانی: در اینجا تأکید اصلی بر روی شبکه‌های اطلاعاتی است که مکان‌ها را به هم متصل می‌کنند و متعاقباً تأثیر چشمگیری در برنامه‌ریزی‌های زمانی و مکانی دارند.

5. فرهنگی: فرهنگ کنونی آشکارا نسبت به تمامی دوره‌های پیشین با انباشت اطلاعات همراه است. به این معنا که زندگی امروزی، اصولاً پیرامون نمادسازی امور، مبادله و دریافت پیام‌هایی درباره خودمان و دیگران دور می‌زند. تأملی اندک نسبت به تنوع سبک‌های زندگی و پیچیدگی شیوه‌هایی که بر اساس آن خود را مهیای نمایش روزمره می‌کنیم، ما را مجاب می‌سازد که امروزه تعامل اجتماعی نسبت به گذشته از

---

1. Frank Webster

محتوای اطلاعاتی بیشتری برخوردار شده است.

نظریه پردازان زیادی همچون دانیل بل¹ (1979)، آنتونی گیدنز² (1985)، هربرت شیلر³ (1983)، یورگن هابرماس⁴ (1989)، و ژان بودریار⁵ (1993) در آثار خود به اظهار نظر درباره جامعه اطلاعاتی و تعاریف آن پرداخته‌اند.

جامعه اطلاعاتی با چالش‌هایی از قبیل نظارت بر جمعیت‌های وسیع، افزایش کمیت و کاهش کیفیت اطلاعات، اختلاط تفرد افراد با فردیت آن‌ها، گسترش فاصله طبقاتی به دلیل دسترسی متفاوت به اطلاعات و تزلزل در شالوده نهادها، از جمله نهاد مهم و تعیین‌کننده‌ای مانند دولت، همراه است. از سوی دیگر، اگر آگاهانه و با برنامه‌ریزی درست با جامعه اطلاعات برخورد شود، فرصت‌ها و امکانات خوبی برای پیشرفت‌های همه‌جانبه و در یک کلام رفاه مادی و معنوی ملت‌ها در پی خواهد داشت (اسعدی، 1387). فرصت‌هایی چون تمرکززدایی رسانه‌های دیجیتالی، استفاده در جهت همزیستی مسالمت‌آمیز جهانی، انتقال اشتغال از تولید به بخش خدمات به‌ویژه خدمات ارتباطی و اطلاعاتی، کثرت‌گرایی سیاسی و چندسویگی، کثرت‌گرایی اقتصادی، مشارکت در تولید و کثرت‌گرایی فرهنگی، پدیده چندفرهنگی جامعه اطلاعاتی ما را در معرض چالش‌ها و فرصت‌هایی قرار خواهد داد. از این فرصت‌ها باید استفاده کرد و چالش‌های مربوط را با کمترین هزینه پشت سر گذاشت تا از ویژگی‌های جامعه اطلاعاتی به نفع سعادت و رفاه عامه مردم بهره جست (همان).

مقاله حاضر سعی کرده است تا با تأکید بر ویژگی‌های فرهنگی جامعه اطلاعاتی و بحث فراوانی اطلاعات مؤثر در فرهنگ جوامع به صورت مشخص بر محاورات اینترنتی تمرکز کند و تأثیراتی را بررسی کند که ممکن است ابعاد گوناگون فرهنگی

---

1. Daniel Bell
2. Anthoni Giddens
3. Herbert Schiller
4. Jurgen Habermas
5. Jean Baudrillard

جامعه در اثر استفاده از قدرت ارتباطی اینترنت با آن‌ها مواجه شود.

خاصیت رسانه‌ای پیام و اینترنت

صاحب‌نظران زبان محاوره را از زبان مکتوب و ادبی جدا می‌کنند. برخی زبان محاوره را از آسیب‌های زبان می‌دانند. البته این موضوع که زبان محاوره از زبان ادبی جداست، مسئله جدیدی نیست؛ ولی نباید فراموش کنیم که افراد اجتماع برای برقراری ارتباط از ابزارهای محاوره‌ای به اشکال گوناگون بهره می‌برند. حتی در بعضی موارد این نوع محاوره را به شکل مکتوب عرضه می‌کنند یا در مواردی آن را در محاورات رسمی به کار می‌گیرند. زبان محاوره‌ای تحت‌تأثیر رسانه‌ی اینترنت و امکانات تعاملی آن دچار دگرگونی‌هایی می‌شود که امکان مشاهده آن در زندگی واقعی خیلی کم است. این تغییرات زبانی می‌تواند در شکل عیب یا مزیت مطرح شود. در بخش‌های بعدی، تغییراتی که با حضور اینترنت در زبان بروز کرده است تا حدودی بررسی شده است.

اینترنت به مثابه رسانه، پیش از آنکه امکان نوینی باشد، می‌تواند زبان ارتباطی جدیدی در نظر گرفته شود. بدان معنا که برای استفاده از اینترنت ملزم به آموختن و رعایت مجموعه‌ای از قوانین فنی و رفتاری هستیم که پایه و اساس بهره‌گیری از آن است. کار با اینترنت بدون دانستن این آداب و قوانین مشکل است. البته اگر بخواهیم از نظریه معروف مارشال مک‌لوهان درباره رسانه‌ای بودن پیام استفاده کنیم، ممکن است اهمیت ابزاری اینترنت کم‌رنگ شود و تنها محتوای منتشر شده در آن به عنوان اصل مطرح شود. ولی اگر کمی بازتر بیندیشیم، می‌توان این‌طور ادامه داد که پیام در کنار ابزار اینترنت موجب شکل‌گیری دهکده جهانی مدنظر مک‌لوهان شده و به آن معنا داده است.

مک‌لوهان در کتاب برای درک رسانه‌ها که در سال 1964 منتشر شد، اندیشه‌های بسیاری را به چالش طلبید و آشکار ساخت که پیام رسانه‌ای مدنظر او در سایه وسایل

ارتباط جمعی معنا پیدا می‌کند (رشیدپور، 1352: 16).

آنچه اینترنت را از سایر رسانه‌ها متمایز می‌کند خاصیت تعاملی آن است. اینترنت امکان تبادل نظر را به صورت آنلاین و لحظه‌ای فراهم می‌کند و این اجازه را به مخاطب می‌دهد تا بتواند با رعایت برخی استانداردهای خاص و ساده¹ ارتباط مؤثر برقرار کند. همان‌طور که پیش از این هم اشاره شد بسیاری اینترنت را ادامه‌دهنده و تکمیل‌کننده ابزارهای ارتباطی و رسانه‌های مکتوب می‌دانند و خاص بودن آن را قبول ندارند.

اما آیا اینترنت قدرت لازم را دارد که رسانه مستقل مطرح شود؟ اگر این طور باشد این رسانه به یقین می‌تواند استانداردهای خاص خود را بر محاوره حاکم کند. مهم‌ترین دلیل آن را می‌توان در خدماتی یافت که اینترنت به صورت انحصاری ارائه می‌کند. البته این خدمات شباهت‌هایی به سایر رسانه‌ها نیز دارند، همانند روزنامه‌های اینترنتی تعاملی، رادیو و تلویزیون اینترنتی، وبلاگ‌ها و سایت‌های اینترنتی، اتاق‌های گفت‌وگوی آنلاین، پادکست² و شبکه‌های اجتماعی³. برای اینکه بتوان زبان اینترنت را خاص این رسانه تلقی کرد دلایل زیادی وجود دارد، که به تنهایی ممکن است برای بسیاری از رسانه‌های دیگر نیز تعمیم‌پذیر باشد، ولی اینترنت می‌تواند تمام این ویژگی‌ها را یکجا در محیطی همانند شبکه‌های اجتماعی به نمایش بگذارد. این انعطاف‌پذیری درباره رسانه‌هایی همانند مطبوعات چاپی به هیچ وجه متصور نیست. تغییر و نوگرایی در امکانات محاوره‌ای اینترنت به‌وفور مشاهده می‌شود. امروزه تصورات ذهنی بیشتری

1. برقراری ارتباط در اینترنت و عضویت در این شبکه به لحاظ فنی بسیار ساده و به اصطلاح User friendly است. به لحاظ فنی از همه نقاط دنیا می‌توان به اینترنت متصل شد و روش‌های استاندارد متنوعی برای این ارتباط وجود دارد. پروتکل Protocol استاندارد در ارتباطات اینترنتی به نام پروتکل TCP - IP شناخته شده است. پروتکل مشتعل بر مجموعه‌ای از قوانین و یا شامل مجموعه‌ای از روتین‌های استاندارد است که عناصر موجود در شبکه از آن برای ارسال اطلاعات استفاده می‌کنند.

2. Podcast: واژه پادکست از هم‌آمیزی واژه‌های iPod (آی‌پاد) و broadcasting (بخش) پدید آمده است. هرچند عده‌ای نیز پادکست را سرواژه کلمات (Demand Narrowcasting Personal On) می‌دانند که واژه NarrowCasting به معنی ارسال محدود در مقابل broadcasting به معنی ارسال کلان به کار رفته است. واژه‌نامه جدید آمریکایی آکسفورد واژه پادکست را برترین واژه سال نامیده است (برگرفته از دانشنامه ویکیپدیا).

نسبت به گذشته در افراد به وجود آمده است که فناوری‌های نوین ارتباطی نیز آن را رواج می‌دهند. اکنون شبکه‌های اطلاعاتی به سراسر جهان کشیده شده است و مقادیر بسیاری از اطلاعات را به صورت زنده و با سرعتی بی‌سابقه استفاده می‌کنند، تا جایی که تلفن و تلگراف دهه 1970 وسایلی خارج از رده به نظر می‌رسند (وبستر، 1380: 156).

تعریف محاوره اینترنتی

ملت‌ها و تمدن‌ها با فرهنگ خود شناخته می‌شوند و یکی از مهم‌ترین مشخصه‌های هر فرهنگی زبان است. زبان ادبی در هر فرهنگی مختص آن فرهنگ است که با آثاری همچون شعر، حکایت و... نمود پیدا می‌کند. فرهنگ‌های گوناگون با گذشت زمان سیر تکاملی را برای دستیابی به زبان محاوره و مکاتبه خاص خود طی کرده‌اند. البته سال‌ها طول کشید تا بشر اولیه به نخستین زبان نوشتاری به جز زبان هیروگلیف دست یابد. زبان‌های گوناگون در طول قرن‌های متمادی فرهنگ خود را در قالب تاریخ مکتوب برای آیندگان به ارث گذاشتند.

رشد سریع و بی‌امان فناوری‌های نو و توانایی‌های چندگانه آن‌ها در بروز تغییرات در زیست‌بوم‌های طبیعی و اجتماعی آدمی در عرصه‌های متنوع، از اخلاق گرفته تا سیاست، اقتصاد، و روابط بین‌الملل، مسائل گوناگون و حائز اهمیت را مطرح کرده است و فرصت‌ها و تهدیدهایی جدی را پیش روی شهروندان، محققان، دانشمندان و تصمیم‌گیران، و مدیران سیاسی در جوامع نهاده است (پایا، 1387: 104 - 103).

به هر نوع محاوره صوتی، نوشتاری و یا چندرسانه‌ای که از راه امکانات اینترنتی و در سطح اتاق‌های گفت‌وگو، پست الکترونیک، وبلاگ‌ها و شبکه‌های اجتماعی¹ صورت پذیرد، محاوره اینترنتی گفته می‌شود.

---

1. social networks

محوارهٔ اینترنتی و تأثیر آن در فرهنگ عمومی v 21

فناوری سهم عمده‌ای را در تغییر و تکمیل زبان داشته است، محاورهٔ اینترنتی یکی از امکاناتی است که با گسترش فناوری اطلاعات در اختیار بشر قرار گرفته است. محاوره‌های اینترنتی بیشتر به شکل محاورهٔ نوشتاری مشهود است و انتقال پیام از راه اینترنت بیش از پیش آن را به یک رسانه شبیه کرده است. اینترنت در چند سطح گوناگون امکان این محاوره‌ها را فراهم کرده است. به عبارتی دیگر، برقراری ارتباط در این رسانه شکل نوینی گرفته است. اینترنت در شکل ارائهٔ متون و تنوع آن نیز تأثیر داشته است که از آن با نام ادبیات اینترنتی هم یاد می‌شود. اما بسیاری از نویسندگان اصولاً چنین چیزی را قبول ندارند و یا آن را در امتداد ادبیات چاپی می‌دانند¹. البته نباید فراموش کرد که اینترنت سبک زندگی جدیدی را نیز به جهان نشان داده است. این سبک زندگی جدید که تا حدود زیادی به این رسانه قدرتمند وابسته است امکانات نوینی را به بشر امروز معرفی کرده است. شاید بتوان روزنامه‌نگاری سایبر²، کتاب الکترونیک³، گردشگری مجازی⁴، تجارت الکترونیک⁵، بانکداری اینترنتی⁶، بازی‌های

---

1. ناصر غیائی، نویسندهٔ ساکن آلمان، در مصاحبه‌ای که با مجلهٔ اینترنتی قابل می‌گوید: «نمی‌دانم شما به چه چیز می‌گویید: «ادبیات چاپی». اما آیا روزی به خاطر وجود اینترنت، چاپ کتاب منسوخ می‌شود؟ گمان نکنم. روی مائیتور که نمی‌شود رمان خواند.» مهدی سحابی با تأکید بر این موضوع که همهٔ کسانی که با رواج هر وسیلهٔ تازه رمان را در خطر مرگ می‌دیدند یک اصل ساده را نفهمیده بودند، اینکه هیچ وسیله‌ای وسیلهٔ دیگر را نمی‌کشد، بلکه به آن اضافه می‌شود. او می‌گوید: «اول بار که خواندم یک کسی از مرگ رمان خبر می‌داد، حال عجیبی شدم، مثل این که بشنوی قرار است به‌زودی در دنیا دیگر کوه نباشد، درخت نباشد و ... نباشد. خیلی بعد که دیدم رمان هنوز هست، تازه فکر کردم مرگی که مطرح بود، مرگ کاغذ بوده است، همان‌طور که با رواج عکس، خیلی‌ها خبر مرگ نقاشی را دادند. البته نگرانی‌های رواج تلویزیون هزار بار شوم‌تر بود، چون مدیومی بود که درباره‌اش حق انتخاب نداشتیم، اما رمان ماند. الان بعضی‌ها بحث مرگ رمان را پیش می‌کشند، اما این بار میلیون‌ها برابر دفعات قبل است. دیگر دنیای «وب» شوخی‌بردار نیست. اما می‌بینیم هنوز هم رمان هست؛ کاغذی‌اش در تیراژ میلیونی و سلولزی‌اش روی تمام پرده‌های سینما. رمان‌هایی که کاغذی‌اند، بعد فیلم می‌شوند، فیلم‌هایی که CD می‌شوند، رمان‌هایی که دانلود می‌شوند روی کاغذ. دنیا پر شده از رمان‌های دورگه و چندرگه. به باور من «ادبیات اینترنتی» یک «گونه ادبی» یا ژانر نیست. تعریف من از «ادبیات اینترنتی»، ارائهٔ آثار ادبی در اینترنت است، اعم از کلاسیک یا مدرن، مجاز یا ممنوع.»

2. Cyber journalism
3. E- book
4. Virtual Tourism
5. E- commerce
6. Internet Banking

کامپیوتری¹ را از این جمله دانست. مارشال مک لوهان معتقد است در دنیای الکترونیک حوادث، اشیا و موجودات در یکدیگر فرو می‌روند، با یکدیگر رابطه پیدا می‌کنند، جدایی‌ها از بین می‌رود، تمایزات فراموش می‌شود، شباهت‌ها خودنمایی می‌کند و بدین ترتیب محیط جدید به وجود می‌آید. محیطی که می‌توان آن را «دهکده جهانی» نامگذاری کرد. دهکده بزرگ جهانی که خصوصیات قبیله‌ای را در مقیاسی وسیع‌تر محفوظ می‌دارد (رشیدپور، 1352: 8).

تحول محاورات اینترنتی، از پست‌الکترونیک تا شبکه‌های اجتماعی

سیر حرکت از ایمیل به سمت شبکه‌های اجتماعی حرکتی بسیار سریع بوده است. در سال 1384ش مفهوم شبکه‌های اجتماعی به طور گسترده با حضور اورکات² در میان کاربران ایرانی رواج پیدا کرد و در مدت کوتاهی آن‌قدر سریع رشد کرد که پس از برزیل و آمریکا ایران سومین کشور حاضر در اورکات شد. در جدول شماره یک که از دانشنامه ویکیپدیا³ استخراج شده است، تعداد کاربران معروف‌ترین سایت‌های اجتماعی که بیش از ده میلیون کاربر دارند تا دسامبر 2007 آمده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. Games

2. Orkut

3. در خصوص اعتبار دانشنامه آزاد ویکیپدیا رجوع شود به مقاله *What's on Wikipedia, and What's Not . . . ? Assessing*

.Completeness of Information, Cindy Royal, Deepina Kapila, February 2009, Sage Publications

تعداد كاربر	موضوع	نام
290.000.000	عمومى - آمريكاي شمالي	My Space
74.000.000	عمومى - آمريكاي شمالي	Face Book
76.000.000	عمومى	Orkut
50.000.000	عمومى	HI5
40.000.000	عمومى - وبلاگ مايكروسافت	Windows Live Space
40.000.000	همكلاسي هاي قديمى	Classmates
40.000.000	عمومى - كشورهاي مشترك المنافع -	bebo
40.000.000	عمومى و وبلاگ	Xanga
36.000.000	فيلم هاي سينمايي	Flixster
30.000.000	عمومى	Tagged
28.000.000	عمومى	Netlog
28.000.000	دوستان قديمى و خانواده	Reunion
26.000.000	اشتراك گذارى كليپ	Broadcaster
26.000.000	عمومى	Friendster
21.000.000	عمومى / كره اي ها	Cyworld
19.000.000	دوستان قديمى	Friends Reunited
16.000.000	تجارت	LinkedIn
16.000.000	عمومى / گردشگران	Black Planet
16.000.000	موسيقى، عكس، ويديو	imeem
15.000.000	تجارت	Plaxo
15.000.000	موسيقى و كليپ	Last.fm
13.000.000	عكاسى	Fotolog
13.000.000	وبلاگ	LiveJournal
12.000.000	عمومى / اروپا	badoo

جدول 1- فهرست پر كاربرترين سايت هاي شبكه اجتماعى تا دسامبر 2007

هرچند در مقدمه این مقاله به گزارش UCLA به استفاده از امکان پست الکترونیک اشاره شد، ولی در نظرسنجی سال 2007 در سؤال بیش از دوسوم دانش آموزان و دانشجویان اظهار کردند که از ایمیل به ندرت استفاده کرده و یا اصلاً استفاده نمی کنند. نسل دیجیتالی کره جنوبی¹ در به کارگیری فناوری حتی از ژاپنی ها نیز جلوترند و 50 درصد از مردم این کشور عضو شبکه اجتماعی cyworld هستند (ایسنا، 1386). ایمیل برای اغلب مردم کره جنوبی تنها برای مخاطب قرار دادن بزرگ ترها یا کارهای اداری و رسمی مناسب است. پیام کوتاه و پیام رسانی فوری خارج از محل کار، به سرعت به ابزارهای نوشتاری مورد علاقه کره ای ها تبدیل شده اند و حتی براساس یک گزارش نوجوانان کره ای استفاده از ایمیل را متوقف کرده اند. به گفته یک مشاور ارتباطی کره ای، ایمیل ابزار ارتباطی تاریخ گذشته ای است که دیگر میان دوستان و همکاران استفاده نمی شود و تنها نسل قدیمی از ایمیل تلفن همراه در محل کار خود استفاده می کنند (همان). در این بین، وبلاگ ها نقش به سزایی در کاهش نیاز به ایمیل در ارتباطات اینترنتی داشته اند. بسیاری از کاربران اینترنت وبلاگ را راهی مناسب برای برقراری ارتباط و تعامل میان گروهی و میان فردی می دانند. در ماه مه 2008، بیش از 112 میلیون و 800 هزار وبلاگ در اینترنت ثبت شده است. بیش از 4 میلیون، از این وبلاگ ها ایرانی است و حدود 200 هزار وبلاگ فعال مختص فارسی زبان ها و ایرانی ها در دنیا گزارش شده است. رتبه وبلاگ های فارسی از مقام چهارم در سال های 1383 و 1384 به رتبه دهم در سال 1387 تنزل کرده است (ضیایی پرور، 1387).

برخی از محیط های کاری با تجهیز شدن به اینترنت ترجیح داده اند تا از ابزارهای گفت و گوی اینترنتی معروف به چت برای انتقال پیام های درون و برون سازمانی استفاده کنند و در کنار آن برای دعوت های عمومی و یا عرض تبریک و... حتی به سمت

---

1. کره جنوبی یکی از کشورهای پیشرو در زمینه فناوری اطلاعات در آسیا محسوب می شود و براساس گزارش اکونومیست در سال 2009 در رده بندی کشورهای جهان به لحاظ آمادگی الکترونیک رتبه 19 و در سال 2008 رتبه 15 را کسب کرده است. بر همین اساس بالاترین ضریب نفوذ اینترنت را در آسیا به خود اختصاص داده است (Economist, 2009: 7).

استفاده از پیامک تلفن همراه هم پیش رفته‌اند. همه این موارد می‌تواند باعث کاهش استفاده از سرویس پست الکترونیک شود. تمامی انواع این ارتباطات نشان‌دهنده قدرت ارتباطی رسانه‌های جدید و لزوم توجه بیشتر به ادبیات محاوره در آن‌هاست.

ویژگی‌های محاوره اینترنتی

با آنکه در دهه 1980 م بسیاری از پژوهشگران بر این باور بودند که اینترنت ابزاری بی‌روح و فاقد شرایط اجتماع‌پذیری است، اما آنچه امروزه مطرح است ارتباط تنگاتنگ این رسانه با افراد و فعالیت‌های اجتماعی آنان است. مک لوهان بعد از جنگ ویتنام و پوشش رسانه‌ای آن رویداد، پیش‌بینی کرده بود که رسانه‌های الکترونیک موجب ایجاد روابط آنی مابین جوامع می‌شوند و بنابراین با «حضور همه‌جانبه الکترونیک»، مرزهای فیزیکی از بین می‌رود و به‌نوعی تجانس کامل می‌رسد. آژانس تحقیقاتی و آماری¹ IDC در جدیدترین برآورد خود در مارس 2009 میزان دقیق کاربران فعلی اینترنت جهان را 1.4 میلیارد نفر برآورد و اعلام کرده است تا چهار سال آینده این رقم به 1.9 میلیارد نفر خواهد رسید. این آژانس تحقیقاتی برآورد کرده است که جمعیت کاربران اینترنت جهان در هشت سال آینده از مرز دو میلیارد نفر خواهد گذشت و بیشتر مردم جهان فعالیت‌های روزانه حتی کار خود را نیز با رایانه انجام خواهند داد (آی تی ایران، 1387).

فاصله محیط سایبر با دنیای واقعی و محیط زندگی روزبه‌روز کمتر می‌شود. امکانات رو به افزایش این شبکه و گستره خدمات‌دهی آن می‌تواند برای هر شخص اعم از دانش‌آموز یا دانشجو، پیر یا جوان، کارمند یا تاجر جذاب باشد. البته همیشه یکی از دلایل این اتفاق، آسانی استفاده از اینترنت برای محاوره، تجارت، تفریح و... به جای سایر ابزارهای سنتی و متداول است. یکی دیگر از این موارد، نشاط‌آور بودن این

1. International Data Corporation

رسانه است. فضای سایبر هیجان‌انگیز است چه در شکل آنلاین و چه از راه استفاده از بازی‌های رایانه‌ای، وبگردی، شرکت در محیط‌های گفت‌وگو، تجربه واقعیت مجازی، و مواردی که در زندگی واقعی محال است تجربه کنید (Whittle, 1997: 38). البته ویژگی نشاط‌آور بودن اینترنت هم نباید فراموش شود. دلایل بسیاری را می‌توان برای نشاط‌آور بودن این رسانه برشمرد از جمله تعاملی بودن این رسانه، فضای جدید، و نوظهور بودن، و امکان استتار هویت در آن.

۱. کوتاهی جملات و مختصرنویسی

از ویژگی‌های خاص محاورات اینترنتی کوتاه و مختصر شدن جملات است. جملات کوتاه در محیط‌های گفت‌وگوی آنلاین به‌وفور به چشم می‌خورند که البته برای تمامی سطوح محاورات اینترنتی یکسان نیست. مختصرنویسی برای مثال در خصوص پست الکترونیک زیاد نیست، ولی به اشکال گوناگونی همانند تلفیق با تصاویر در شبکه‌های اجتماعی و پاسخ‌های مخاطبان¹ به مطالب ارسالی مشاهده می‌شود. مختصرگویی و کوتاه‌نویسی جملات که در بسیاری از موارد همانند زمانی که صحبت از تفاوت زبانی یا کمبود وقت مطرح است، می‌تواند مزیت اینترنت باشد. از سوی دیگر، باعث ورود اختصارات فراوانی به زبان روزمره شده است (جدول دو) که می‌تواند به ساختار جمله در محاورات روزمره لطمه وارد کند. این امر در بعضی موارد، امکان تفکیک مختصرگویی از مختصرنویسی را کم کرده است، از این‌رو، اغلب جوانان و نوجوانان به صورت مستمر اختصارات را به جای کلمات اصلی بیان می‌کنند و هیچ واژه‌ای از گویش ناصحیح یا نامتقارن ندارند. در مواردی هم این نوع گویش به شکل رفتاری جدید درآمده است و نوجوانانی که به آن آشنا نیستند ممکن است دستمایه تمسخر هم‌سن‌وسالان خود قرار گیرند.

---

1. Comments

۲. رک‌گویی

اینترنت محیطی را فراهم آورده است تا افراد بتوانند آنچه را در شکل رودررو و واقعی نمی‌توانند بیان کنند در حالت مجازی و در محیطی الکترونیک با صراحت کامل مطرح کنند. این واکنش شاید از نظر بسیاری به صداقت در گفتار تشبیه شود، ولی واقعیت آن است که این رک‌گویی‌ها، نه به دلیل صداقت، بلکه در بسیاری از سطوح تعاملی نظیر چت به علت غریبه بودن مخاطب است. این اتفاق ممکن است در هر رسانه دیگری هم رخ دهد، برای مثال وقتی تلویزیون برنامه‌ای علمی و یا آموزشی پخش می‌کند وسیله علمی و سودمندی است، زیرا در محتوا و پیام سود فراوان ملاحظه می‌شود. اما وقتی فیلم وسترن جنگی با مایه‌های شرارت و خشونت را در اختیار تماشاگران قرار می‌دهد، می‌تواند به ارزش‌های آنان آسیب فراوان برساند (رشید پور، 1352: 16). حتی با نگاهی سطحی کاملاً آشکار است که رسانه‌ای همانند تلویزیون از آن رو که در بسیاری اوقات یک‌سویه است نمی‌تواند تأثیر چندانی در انعکاس نظر مخاطب و تصویری از رک‌گویی را به شکلی دوسویه و تأثیرگذار بیان کند.

۳. مبتذل‌نویسی در محاورات اینترنتی

محاورات مبتذل که معمولاً نیم‌نگاهی به واژه‌های پورنو و ترویج بی‌بندوباری در محیط اینترنت دارد، در محاورات اینترنتی و اتاق‌های گفت‌وگوی ناامن به‌وفور مشاهده می‌شود. این ویژگی را می‌توان از بارزترین معایب فرهنگ محاوره‌ای نامید. واژه‌هایی که در زندگی واقعی به‌ندرت شنیده یا گفته می‌شوند، در محیط مجازی اینترنت با بی‌حیایی کامل استفاده می‌شوند و شکلی زشت به قالب محاورات اینترنتی داده‌اند. اختصارات و علائم فراوانی هم در همین خصوص به وجود آمده است که باعث تضعیف این زبان و محیط تا حد محیطی پورنوگرافیک شده است. همه موارد مربوط به پورنوگرافی نوشتاری کمترین میزان خشونت را دارند، اما در

هر صورت آثار بالقوه منفی بر بینندگان دارد؛ زیرا از یکسو الگوهای رفتاری ناسالم جنسی را آموزش می‌دهد و اطلاعات ناصحیح درباره تمایلات جنسی انسان‌ها ارائه می‌دهد و از سوی دیگر، این نوع پورنوگرافی به اعتیاد جنسی منجر می‌شود و یا آن را تشدید می‌کند (بلوردی، 1386: 70). آثار و پیامدهای این رفتار اینترنتی در پژوهش‌های زیلمن و برایانت¹ (1989)، کومبز² (2000)، و ولمن و هایپورتویت³ (2002) بررسی شده است.

برخی از نویسندگان اتاق‌های گفت‌وگوی اینترنتی را به «خانه‌های فساد مجازی» تشبیه کرده‌اند. و واژه‌هایی همانند «سایبر سکس»⁴ و «سکس رسانه‌ای»⁵ در کتابی از یانگ⁶ (2002) و کمالی‌پور⁷ (2001) آمده است. آن‌ها با اشاره به اینکه محیط‌های گفت‌وگو محیط‌های مناسبی برای همه سنین نیستند تأکید دارند که به سبب گفتار ناشایست امکان استفاده مثبت از اتاق‌های گفت‌وگوی اینترنتی بسیار کم است.

۴. تأثیر نسبی گفت‌وگوهای اینترنتی در زبان

اینترنت فضای تعاملی را به وجود آورده است که انسان‌ها می‌توانند در فاصله‌های مکانی دور از یکدیگر همانند خانواده یا جمع دوستانه به بیان دیدگاه‌ها و نظرات خود بپردازند. چون بسیاری به زبان محاوره بین‌المللی آشنایی ندارند و تنوع زبانی در خانواده بزرگ اینترنت امکان تعامل یکپارچه را محدود می‌کند، به مرور زبان جدیدی که بسیاری آن را زبان چت یا زبان محاوره اینترنتی می‌شناسند شکل گرفت. زبان جدید در واقع گویشی تلفیقی از کلمات انگلیسی به همراه ترکیبی از کلمات و حروف اختصاری و تعدادی شکلک و علامت است که چون از قواعد نگارش کمک نمی‌گیرد

-
1. Zillmann & Bryant
  2. Robert H. Coombs
  3. Barry Wellman & Caroline A. Haythornthwaite
  4. cybersex
  5. Media Sex
  6. Kimberly S. Young
  7. Yahya R. Kamalipour, Kuldip R. Rampal

از دو راه در زبان فارسی نیز تأثیر گذاشته است:

1. موجب بیگانگی نوجوانان با بسیاری از قواعد رایج زبان فارسی محاوره‌ای شده است و تا حدود زیادی باعث جابه‌جایی کلمات معمول با معادل‌های انگلیسی آن شده است. هنگام گفت‌وگوی اینترنتی از یک فارسی‌زبان ناآشنا به انگلیسی که سن، جنسیت و محل زندگی را با استفاده از کلمه ¹ASL پرسیده بود، سؤال کردم که آیا می‌داند ASL مخفف چه کلماتی است، به فینگلیش ² پاسخ داد: سن، جنسیت و محل زندگی ³ وقتی پرسیدم که آیا می‌تواند معادل این سه حرف را به انگلیسی بگوید، جواب منفی بود. با جست‌وجو در اینترنت به تعداد زیادی از این معادل‌ها برمی‌خوریم که هرچند برای بسیاری ناآشناست، ولی بسیاری از نوجوانان به خوبی آن‌ها را می‌شناسند و ممکن است ناخودآگاه در محاوره‌های روزمره هم به کار گیرند.

2. رسم‌الخط و الفبای فارسی را تحت‌الشعاع قرار داده است و باعث خلق زبان نوشتاری جدیدی به نام فینگلیش شده است. این زبان جدید که از ترکیب آوای فارسی و حروف لاتین به وجود آمده است، از هیچ قاعده و قانون نگارشی پیروی نمی‌کند، و هر شخصی کلمات را آن طور که خود می‌خواهد در این زبان به کار می‌برد ⁴. این زبان هرچند نوشتاری است، ولی در محاورات روزمره هم بی‌تأثیر نبوده است. به نظر و براساس تجربه نگارنده، سبب ضعف دیکته‌ای در میان قشر تحصیل‌کرده و جوان جامعه شده است ⁵.

کاربرد این زبان جدید در پیامک تلفن همراه و نگارش ایمیل بسیار متداول شده است.

1. Age, Sex, Location

2. in fingilish

3. sen, jensiat, mahale zendegi

4. برای مثال کلمه مرسی را ممکن است در اشکال Mer30 یا Merc و حتی MRC یا MR30 مشاهده کنید.

5. دانش‌آموزان در سنین مدرسه برای انشا جملات معمولاً به دایره لغاتی که قبلاً نگارش صحیح آن‌ها را آموخته‌اند رجوع می‌کنند.

حال اگر دانش‌آموزی تصمیم بگیرد تا کلمه‌ای همانند «تطمیع» را که پیش از این فقط به صورت «tatmi» در محیط چت به کار گرفته

است به فارسی بنویسد، احتمال استفاده از حرف «ت» به جای «ط» مسئله‌ای اجتناب‌ناپذیر خواهد بود.

معنی به فارسی	کلمه یا جمله به انگلیسی	اختصار در چت
حالت چگونه؟	How Are You?	HRU
سن / جنس / مکان	Age/Sex/Location	ASL
به زودی	As Soon As Possible	ASAP
اه خدای من	Oh My God	OMG
از طرف دیگر	On The Other Hand	OTOH
رو در رو	Face to Face	F2F
متشکر از شما	Tank You	TY
در هر صورت	In Any Event	IAE
عجب. فهمیدم	Oh I See	OIC
متأسفم	I'm Sorry	IMS
شوخی می‌کنم	Just Kidding	JK
خنده	Laugh	L
الان بر می‌گردم	Be Right Back	BRB
بعدا بر می‌گردم	Be Back Later	BBL
بعداً به تو می‌گویم	Talk To You Later	TTYL
به فکر تو هستم	Thinking Of You	TOY
تا دفعه بعد	Till Next Time	TNT
بعداً می‌بینمت	See You Later	SYL8TR
به زودی می‌بینمت	See You Soon	SYS
می‌بینمت	See You	CU
فعلاً می‌روم	Gone For Now	GFN
از دیدن تو خوشحال شدم	Glad To See You	GTSY
از دیدن تو خوشحال شدم	Nice To See You	Nice 2 C U
موفق باشی	Good Luck	GL

جدول 2 - تعدادی از اختصارات در محاورات اینترنتی (جمع‌آوری شده در اینترنت از گفت‌وگوی

اینترنتی)

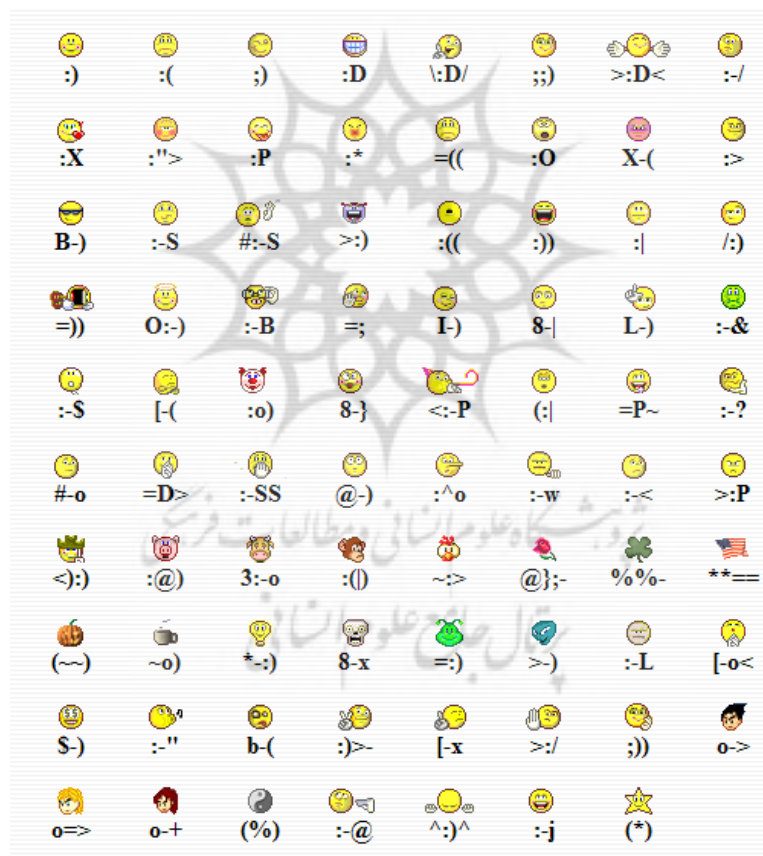
اینترنت و تعاملات میان فردی به مرور تأثیراتی بر زبان می‌گذارد که می‌توان آن را از راه ورود کلمات بیگانه یا تغییر در کلمات موجود بررسی کرد. البته اینترنت به خودی خود باعث شکل‌گیری زبان‌های جدیدی برای برقراری ارتباط شده است. از آن جمله می‌توان به ترکیب زبان لاتین با فارسی اشاره کرد. این زبان جدید که بسیاری آن را با نام «فینگلیش» می‌شناسند زبانی است با قواعد متفاوت از زبان فارسی و انگلیسی که به شکلی کاملاً پویا فراگیر می‌شود. یعنی ضمن اینکه به لحاظ دایره واژگانی در حال تغییر است، به همان اندازه به لحاظ گستره کاربرد هم در حال افزایش دامنه نفوذ است. این امر از آنجا آشکارتر می‌شود که امروزه بسیاری از این زبان در ایمیل و پیامک استفاده می‌کنند. این زبان‌ها می‌توانند ناهنجاری‌هایی را در زبان تغییر یافته به وجود آورند. برای مثال باعث بروز ناهنجاری‌هایی در دیکته فارسی و باعث غلط‌نویسی‌هایی، حتی در بین تحصیلکرده‌ها، شده است. به نظر نگارنده هرچه به استفاده از حروف لاتین در نگارش فارسی نزدیک‌تر شویم، بیشتر به سمت دیکته اشتباه سوق پیدا خواهیم کرد. دلایل بسیاری برای استفاده از این زبان وجود دارد که اصلی‌ترین آن نبود سیستم کدگذاری استاندارد¹ در به‌کارگیری فونت فارسی و عدم امکان استفاده از فونت‌های متنوع در مکاتبه الکترونیک است.

5. استفاده از زبان تصویر

برلسون و استاینر² در کتاب رفتار انسان در تعریف ارتباطات می‌نویسند: «انتقال آگاهی‌ها، نظریات، عواطف، مهارت‌ها و غیره با استفاده از نمادها (واژه‌ها، تصاویر، شماها، نمودارها و غیره) و عمل یا فرایند انتقال ارتباط نامیده می‌شود.» زبان محاوره

1. در کامپیوتر و ارتباطات ماشینی، حروف و کلمات بعد از نگارش به صورت کدهای صفر و یک ذخیره می‌شوند که برای این منظور یک روش کدگذاری تعریف می‌شود. این کدگذاری برای زبان فارسی هیچ‌گاه به شکل استاندارد در نیامده است و از این‌رو کاربران فارسی‌زبان را با مشکلات زیادی روبرو کرده است. البته برای غلبه بر این مشکل سیستم کدگذاری‌ای به نام Unicode به وجود آمده است که می‌تواند به گسترش استفاده از زبان فارسی در محیط وب و برنامه‌ها کمک کند.

اینترنتی به شکل ناباورانه‌ای با زبان تصویر در هم آمیخته است، به نحوی که استفاده از تصاویر کوچک برای نشان دادن احساسات در محیط‌های گفت‌وگوی آنلاین یا در میان پاسخ‌های اینترنتی تقریباً به شکل جزئی ثابت در نرم‌افزارهای محاوره اینترنتی درآمده است. برخی از این علائم تصویری معادل‌هایی دارند که از ترکیب کاراکترهای گوناگون به وجود آمده است. افراد در هنگام محاوره اینترنتی می‌توانند در نوشته‌ها از این شکلک‌ها به صورت مستقیم یا با وارد کردن کد مربوط به آن استفاده کنند. برخی از این شکلک‌ها و معادل‌های کاراکتری آن در شکل 1 آمده است.

شکل 1 - برخی از متداول‌ترین شکلک‌های محاورات اینترنتی (سایت یا هو)

6. برخوردهای نابهنگام و نامناسب

اینترنت اجازه می‌دهد تا افراد با هویت جعلی¹ و مشخصات نادرست خود را به دیگران معرفی کنند. به خاطر این ویژگی، ممکن است به صورت ناخواسته با افراد و گروه‌هایی برخورد کنیم که این فرایند باعث تقویت یکسری ناهنجارهای اجتماعی می‌شود. از این دست می‌توان به برخوردهای نامناسب میان افراد در گروه‌های سنی گوناگون اشاره کرد. این برخوردها ممکن است میان دو هم‌جنس یا ناهم‌جنس در فاصله‌های سنی خیلی زیاد اتفاق بیفتد. اگر این فرایند در چارچوب عملی ارادی تعریف شود، آنگاه از آن به جرم یا دام‌گذاری اینترنتی یاد می‌شود. شاید به نظر برسد که این خطر تنها برای کاربران کم‌سن وجود دارد، ولی در واقع هنگام مواجهه با این دام‌گذاری‌های اینترنتی فرقی نمی‌کند که در چه سن و سالی باشید؛ ممکن است به اشکال گوناگون مورد سوءاستفاده قرار گیرید. بنابراین، بایستی از در اختیار قرار دادن هر نوع اطلاعات خانوادگی و خصوصی خودداری کرد. این بحثی جدی است و بسیاری از کشورها آن را جرم تعریف کرده‌اند و مجازات سنگینی برای آن در نظر گرفته‌اند. نورمن نای در پژوهش بررسی شیوه‌گذاران وقت اشاره می‌کند که استفاده از اینترنت بر دو مقوله ارتباطات میان‌فردی و اجتماعی شدن تأثیر بسیاری دارد. استفاده از اینترنت تأثیر منفی بر فعالیت‌های اجتماعی و ارتباطات چهره‌به‌چهره با دوستان و خانواده دارد (همان: 73).

7. نقش‌انگاری

افراد در اینترنت دروغ می‌گویند. این جمله را بارها شنیده‌اید. آیا حقیقت دارد؟ اگر از شخصی در اینترنت بپرسید که آیا دروغ می‌گوید ممکن است دلگیر شود. هرچند شما بعد از بررسی‌های گوناگون و مشاهده تناقض‌گویی‌های او پی‌ببرید که برخلاف

---

1. forged Identity

آنچه بیان کرده است نه تنها پزشکی معروف یا استادی سرشناس نیست، بلکه تا ماه پیش مشغول تحصیل در دوره دبیرستان بوده است. ولی چرا از سؤال شما دلگیر می‌شود؟ موضوع عمیق‌تر از آن است که بتوان پاسخی کوتاه برای آن یافت. افراد در اینترنت دروغ نمی‌گویند، بلکه به شدت نقش بازی می‌کنند و خود را آن‌طور جا می‌زنند که دوست دارند باشند یا فکر می‌کنند بهتر بود باشند. در اینترنت به خصوص در محیط‌های گفت‌وگو، به وفور، می‌توانید این افراد را ببینید، حتی بسیاری از آن‌ها با جمع‌آوری اطلاعات بسیار خصوصی به همراه تعدادی عکس از بازیگران معروف یا افراد سرشناس سعی دارند از هر راهی خود را به جای ایشان نشان دهند.

وقتی انجمن یا اتاق گفت‌وگو شکل می‌گیرد، ممکن است افرادی ناآشنا مرتب سعی کنند تا خود را از نزدیکان جا بزنند و در لباس گروهی از دوستان نزدیک وارد تالار گفت‌وگو شوند. پاسخ به اینکه چگونه باید با این مسئله برخورد کرد، آسان نیست (baym, 2000: 135).

هویت‌های دیجیتالی¹ می‌تواند موجب شود که جنبه‌های شخصی و فردی افراد در پس اطلاعات دیجیتالی محو شود. مسئله دزدی هویت‌ها و یا سوءاستفاده از اطلاعات شخصی افراد که در بانک‌های اطلاعاتی درج شده است، نیز خطر بزرگ دیگری به شمار می‌آید (پایا، 1387: 105).

البته بسیاری هم فقط برای وقت‌گذرانی و برای اینکه لحظه‌ای مخاطبان را متوجه خود کنند، دست به این کار می‌زنند و در واقع از این راه اقدام به تخلیه روحی خود می‌کنند. پیامد این اتفاق و دامنه آن گاهی به درون زندگی واقعی شخص هم نفوذ می‌کند و رفته‌رفته این نقش‌انگاری را با واقعیت اشتباه می‌گیرد. آن‌گاه ممکن است او فردی دروغگو یا بیمار در محیط زندگی خود و در تعاملات میان‌فردی شناخته شود.

---

1. Cyber identity; Digital identity

تأثيرات اینترنت در فرهنگ و رفتار عمومی

محیط تعاملی محاوره‌ای اینترنت را می‌توان به سه بخش تقسیم کرد: محیط گفت‌وگوی اینترنتی شامل انجمن‌های گفت‌وگو و اتاق‌های چت، محیط پست الکترونیک یا ایمیل، و محیط شبکه‌های اجتماعی. مقدار و نوع تأثیر اینترنت در هر یک از آن‌ها متفاوت است. در سطح اجتماع هر روز شاهد رفتارهایی هستیم که رسانه‌های جدید به آن دامن زده‌اند. این رفتارهای اجتماعی که در نتیجه دسترسی به اینترنت بیشتر کرد می‌یابد، طیف وسیعی از رفتارهای اجتماعی را از مدرسه تا دانشگاه و از روستا تا شهر و همین‌طور از مسجد تا مجلس طی کرده است و حتی در رفتارهای اجتماعی و تعاملاتی همچون انتخابات تأثیر مستقیم داشته است. سرعت انتقال اطلاعات در این رسانه سبب شده تا اخبار هدف‌دار و شایعه‌ها به صورت واقعیتری مسلم جلوه کند و به باوری عمومی تبدیل شود. حتی بسیاری سعی می‌کنند رفتارهایی را از خود نشان دهند تا رابطه آن‌ها را با دنیای دیجیتال آشکار کند.

اینترنت جوامع محلی را به جوامع جهانی تبدیل می‌کند. این کار از راه اتصال به موتورهای جستجوگر، اطلاعات فرامتنی با داده‌های متفاوت فراوان صورت می‌گیرد (Rantanen, 2005). با وصل شدن به کامپیوترهای شخصی و به وجود آمدن اینترنت، ارتباطات همزمان نوشتاری، صوتی و تصویری دوسویه و چندسویه برای بشر امکان‌پذیر شد. در حال حاضر افراد در هر نقطه جهان می‌توانند به صورت همزمان با مشاهده تصویر و صدا به تبادل مطلب با یکدیگر بپردازند (عاملی، 1383).

دستاوردهای فناوریانه بشر در بهترین صورت، چیزی بیش از تدابیر و نیازهای اندیشیده وی نیست. مردم فناوری را به گونه‌ای شکل می‌دهند که برای برآوردن نیازهایشان مناسب باشد (کاستلز، 1380: 421). با محاورات اینترنتی بخش بزرگی از زندگی واقعی که به شکل مجازی آن تبدیل شده است در حال افزایش است. برخی از رهبران سیاسی و مذهبی این پدیده را مناسب نمی‌دانند. به گزارش بی‌بی‌سی، کلیسای

کاتولیک انگلستان و ولز اخیراً هشدار داده‌اند که شبکه‌های اجتماعی در اینترنت، ارسال بی‌رویه پیامک، و ایمیل زندگی اجتماعی را تحت‌الشعاع قرار داده‌اند¹ (بی‌بی‌سی، 1388).

در پی آنچه زبان گفته شد و با توجه به ویژگی‌های خاص اینترنت و محاورات اینترنتی و خاصیت تعاملی بی‌نظیر و امکانات فراوانی که پیش روی بشر قرار داده است، می‌توان نتیجه گرفت که اینترنت در فرهنگ محاوره و بالاخره در فرهنگ عمومی تأثیر دارد. البته همان‌طور که هر پدیده اجتماعی می‌تواند تأثیرات خوب و بدی داشته باشد، اینترنت نیز می‌تواند تأثیرات گوناگونی را بر روی فرهنگ عمومی جوامع داشته باشد.

برخی فضای سایبر را با حالت ذهنی و تصورات بصری واقعیت مجازی یکسان می‌شمارند (Whittle, 1997: 12). واقعیت مجازی، مشابه‌سازی واقعیت از راه دستکاری بازخورد حسی است با استفاده از فناوری مربوط. گرچه دنیای ساخته شده واقعیت مجازی با فضای سایبر همپوشانی پیدا می‌کند، ولی فضای سایبر از واقعیت مجازی فراتر می‌رود و دامنه بسیار وسیعی از ارتباطات و تعاملات انسان را در برمی‌گیرد (همان). مارشال مک لوهان تا پایان حیاتش اعتقاد داشت که «دیگر کره زمین

---

1. براساس همین گزارش به نقل از اسقف اعظم وینسنت نیکولز آمده است که سایت‌های اینترنتی «مای اسپیس» و «فیس بوک» جوانان را به سمت دوستی‌های موقت، که در آن کمیت بر کیفیت ارجح است، سوق می‌دهند. یکی از عوامل اصلی خودکشی در میان جوانان، لطمه روحی‌ای است که از پایان دوستی‌های موقت ناشی شده است. به عقیده برخی از جامعه‌شناسان استفاده بی‌رویه از پیامک و ایمیل جای ارتباطات واقعی را گرفته و جامعه برخی از بهترین توانمندی‌های خود را برای گسترش زندگی اجتماعی از دست داده است، مهارت‌هایی مانند درک روحیه فرد مقابل از راه مشاهده ایما و اشارات در ملاقات‌های رو در رو. اسقف اعظم نیکولز افزود اطلاعات الکترونیکی زندگی در جمع را «از حالت انسانی» درآورده است. شبکه‌های اینترنتی، مانند فیس‌بوک و مای‌اسپیس، ارتباطاتی را ترغیب می‌کنند که «مناسب» نیستند و به همین دلیل جوامع انسانی مناسبی را نیز نمی‌سازند. وی همچنین در ارتباط با خطر خودکشی در میان جوانانی که خود را غرق دوستی‌های اینترنتی می‌کنند، هشدار داد. این نوع دوستی‌ها مستعدند که خیلی سریع به پایان برسند. شبکه‌های اجتماعی در اینترنت افراد جوان را ترغیب می‌کنند مجموعه‌ای از دوستان موقت را جمع کنند؛ دوستانی که حکم کالا پیدا کرده‌اند و وقتی پایان می‌یابند، جوان‌هایی سرخورده به جای می‌گذارند. او به هفته‌نامه ساندی تایمز گفت: «جوان‌ها به سندرهم همه یا هیچ گرفتار می‌شوند. سندرهمی که در آن فرد تمام تلاش خود را می‌کند تا با جمع کردن کلکسیون از دوستان موقت برای خود هویتی کسب کند، درباره آن‌ها حرف بزند و حتی از داشتن آنان به دیگران فخر بفرشد.»

به وسیله رسانه‌های جدید آن قدر کوچک شده که ابعاد یک دهکده را یافته است» (مک لوهان، 1377: 172). مک لوهان با مقایسه دهکده جهانی با دهکده سنتی می‌گفت: «همان‌گونه که در این دهکده سنتی، روابط انسان‌ها بیشتر حالت بین‌فردی دارد، در دهکده جهانی نیز با وجود رسانه‌های جدید، روابط بین انسان‌ها در همه‌جا حالت رابطه‌ای بین‌فردی خواهد یافت و در حد روابط افراد یک دهکده کوچک خواهد بود» (همان: 298).

اینترنت باعث شده تا بسیاری از قرار و مدارها مجازی شود و دوستی‌های اینترنتی شکل بگیرد. بسیاری بدون آنکه یکدیگر را دیده باشند در اینترنت با هم آشنا می‌شوند، در محیط مجازی یکدیگر را ملاقات می‌کنند، با هم بحث می‌کنند، دعوا می‌کنند، قهر و آشتی مجازی را تجربه می‌کنند و سعی می‌کنند طوری وانمود کنند که گویی سال‌هاست از نزدیک یکدیگر را می‌شناسند. البته شاید از این جهت بتوان اینترنت را نزدیک‌کننده فرهنگ‌ها دانست، اما واضح است که چنین رفتاری با خوی مهمان‌نوازی و فرهنگ ایرانی - اسلامی چندان سازگار نیست. در دین مبین اسلام بارها به صله ارحام و معاشرت با نزدیکان تأکید شده است، حال آنکه که گویی پیامک و ایمیل و چت جایگزین این آداب و سنن کهن شده است. رفتارهای اینترنتی که از آن با نام فرهنگ اینترنت نام می‌بریم، افراد را هر چه بیشتر به سمت ماشینی شدن کشانده است. این در حالی است که به سبب امکان جعل هویت در محیط اینترنت، افراد به‌درستی نمی‌توانند مرزهای حقیقت و دروغ را از یکدیگر تمییز دهند و همین امر باعث شده تا حس بی‌اعتمادی در فضای اینترنت بیشتر از هر محیط رسانه‌ای دیگر حاکم باشد.

۸. تأثیرات مثبت محاورات اینترنتی

الف) افزایش سرعت تایپ و کمک به نگارش صحیح

محیط‌های محاوره اینترنتی به طور الزام‌آوری اشخاص را به تایپ سریع وادار می‌کند. تایپ به‌موقع و سریع یکی از ویژگی‌های همیشگی محیطی مانند چت است.

البته محاوره‌های اینترنتی بر تایپ در محیط‌های دیگر نیز تأثیر داشته است. برای مثال کیفیت تایپ و جمله‌بندی صحیح در محیط پست‌الکترونیک نسبت به محیط چت کاملاً مشهود است و افراد همیشه سعی دارند تا از ادبیات صحیح در نامه‌ها و صفحات وبلاگ استفاده کنند. به نظر می‌رسد این کوشش در مقایسه با محیط غیرمجازی مشهودتر است، به‌خصوص زمانی که افراد مجبور به استفاده از زبان دوم برای نامه‌نگاری هستند. این موضوع از آن رو اهمیت پیدا می‌کند که تعداد مخاطبان در این شکل از محاوره ممکن است شامل طیف گسترده‌ای از افراد در نقاط گوناگون دنیا باشند.

این مسئله هنگامی که تقاضای کاریابی یا پذیرش تحصیلی را برای یک شرکت یا مرکز آموزشی ارسال می‌کنید، بیشتر نمود پیدا می‌کند. به تجربه بارها ایمیل‌های انگلیسی را از افراد غیرانگلیسی‌زبان دریافت کرده‌ام که با دقت بسیار بالایی تنظیم شده و همه آداب و قواعد نامه‌نگاری انگلیسی در آن رعایت شده بود. حتی هنگامی که با دقت به هرزنامه¹های اینترنتی نگاه کنیم می‌توانیم به این تأثیرات پی ببریم. سایت‌های اطلاع‌رسانی و خبرگزاری‌ها و روابط‌عمومی‌ها نیز مرتب سعی دارند در تنظیم محتوای وبسایت‌های خود نهایت دقت را لحاظ کنند. این حساسیت درباره محتوا در اینترنت اهمیت ویژه‌ای می‌یابد و طیف وسیع بازدیدکنندگان یکی از این دلایل است. بسیاری از سایت‌ها سعی می‌کنند تا با برگزاری نظرسنجی‌های اینترنتی نظر کاربران را درباره مطالب جويا شوند و این نظرات را در ارائه محتوا و شکل و شمایل سایت به کار بگیرند؛ اتفاقی که به‌ندرت در فضای غیرمجازی مشاهده می‌شود.

ب) کمک به یادگیری زبان‌های دیگر

محیط‌های تعاملی اینترنتی، به‌خصوص اتاق‌های گفت‌وگو و شبکه‌های اجتماعی که

---

1. Spam

در آن برخورد انسان‌ها از نژادها و فرهنگ‌های گوناگون امری اجتناب‌ناپذیر است، می‌تواند در یادگیری زبان‌های دیگر و تکمیل زبان فعلی مؤثر باشد. مطالعات موردی ثابت می‌کند که افراد بعد از گفت‌وگو به زبانی جز زبان مادری، اعتماد به نفس بیشتری در به‌کارگیری آن به دست آورده‌اند. تجربه شخصی نگارنده این فرض را تقویت می‌کند که افراد سعی می‌کنند آشکارا در هنگام محاورة اینترنتی از نرم‌افزارهای فرهنگ لغت بیشتر کمک بگیرند و ناخودآگاه به یادگیری بیشتر زبان دوم و سوم خود پردازند.

ج) تعامل فرهنگی

اینترنت دو خصلت بارز دارد: بین‌المللی‌گرایی¹ و عوام‌گرایی². بین‌المللی‌گرایی اینترنت صرفاً مربوط به این نیست که اینترنت باعث ارتباط مردمانی از ملل گوناگون می‌شود، چرا که بسیاری از ابزارها و فعالیت‌های انسانی دیگر نیز چنین کاری را انجام می‌دهند (گراهام، 1385). نکته در این جاست که جست‌وجو در اینترنت کاملاً نسبت به مرزهای ملی بی‌اعتنا است. مردمانی که در غیر از فضای شبکه با هم غریبه هستند، با علاقه‌های مشترکی پیوند می‌یابند که هیچ ربطی به ملیت‌شان ندارد. از این رو، اینترنت با آنچه فیلسوفان جامعه مدنی³ می‌نامند، یعنی جامعه‌ای که خصوصیت آن پیوند دادن افراد بیگانه یا وحدت بخشیدن به آن‌ها درون یک روال یا حوزه سیاسی است، در تضادی شدید است (همان). عامل فرهنگی و برقراری ارتباطات میان‌فرهنگی از راه‌های گوناگونی امکان‌پذیر است. اینترنت به ما می‌آموزد که چگونه با دیگران ارتباط غیرکلامی برقرار و از آن استفاده کنیم. همین‌طور اجازه می‌دهد افراد در سطح وسیع و با سرعت بیشتری با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. واژه «دهکده جهانی» به‌درستی برای توصیف این واقعیت شکل گرفته است. ارسطو، در کتاب فن خطابه، عقیده دارد که «ارتباط یعنی جست‌وجو برای دست یافتن به کلیه وسایل و امکانات موجود برای

1. Internationalism

2. Populism

3. Civil Society

ترغیب و اقناع دیگران» (ارسطو، 1371: 45). اگر این تعریف را مصداق قرار دهیم می‌توان نتیجه گرفت که اینترنت تا حدود زیادی توانسته به واژه ارتباط نزدیک شود. اینترنت و خدمات جانبی آن به تعاملات میان‌فردی و گروهی کمک زیادی کرده است و به میزان قابل توجهی باعث ارتباطات فرهنگی شده است. البته اینترنت توانسته بسیاری از مؤلفه‌های فرهنگی دیگر به‌جز زبان را نیز تحت‌تأثیر قرار دهد.

پیشنهادها

انتظار می‌رود رسانه‌های جدید در جهت تعالی انسان‌ها استفاده شوند و آنان را به سوی دنیایی بهتر یاری کنند. بحث تأثیرات مثبت و منفی رسانه‌ها همواره مطرح بوده است و توجه به کاهش مضرات این رسانه‌ها دور از انتظار نیست. هرچند این مقاله سعی کرده است تا به گوشه‌ای از تأثیر اینترنت بر فرهنگ عمومی بپردازد، اما از آنجا که ارائه راهکار می‌تواند تأثیرات مثبتی را در پی داشته باشد، به نظر می‌رسد توجه به نکات زیر مهم باشد:

- تدوین قوانین لازم برای استفاده از امکانات اینترنت که در آن گروه‌های سنی تعریف شده باشند و سطح دسترسی افراد مشخص باشد.
- تدوین و معرفی استاندارد ملی سیستم کدگذاری حروف و علائم فارسی در رسانه‌های جدید.
- توجه بیشتر به زبان فارسی در رسانه‌های جدید از راه استانداردسازی قلم¹‌های تایپ فارسی در سیستم عامل²‌های گوناگون رایانه و تلفن همراه.
- راه‌اندازی سایت‌های شبکه اجتماعی ملی در کشور برای تبادل نظر میان افراد و گروه‌های گوناگون که در آن امکان جعل هویت بسیار کم باشد.
- آموزش والدین و مربیان برای استفاده صحیح از وسایل ارتباطی جدید نظیر

---

1. Font

2. perating System

اینترنت و تلفن همراه.

- تهیه نرم‌افزارهای نظارت خانوادگی¹ و ترویج استفاده از آن در جامعه در کنار آموزش والدین برای نظارت بیشتر بر فعالیت‌های کودکان و نوجوانان در فضای سایبر (این نرم‌افزارها امکان فیلترینگ خانگی را برای اینترنت فراهم می‌کنند).

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

این مقاله از سه منظر² بر تأثیر رسانه‌های جدید مانند اینترنت در فرهنگ عمومی تأکید دارد:

1. اینترنت ضمن تأثیر در رفتارهای اجتماعی، باعث تغییراتی در فرهنگ عمومی شده است و با شکل‌گیری جامعه اطلاعاتی مدنظر اندیشمندان رابطه تنگاتنگی دارد.
2. ارتباطات اینترنتی در سطوح گوناگونی نظیر اتاق‌های گفت‌وگو، پست الکترونیک، شبکه‌های اجتماعی، وبلاگ‌ها انجام می‌شود که از آن به نام محاورة اینترنتی یاد می‌شود.
3. اینترنت می‌تواند رسانه مجزایی مطرح شود که بر سایر رسانه‌ها تأثیر مثبت و منفی فراوانی داشته است.

اینترنت پدیده ارتباطی جدیدی است که با وجود نوظهور بودن، توانسته طیف وسیعی را به خود جلب کند. لذا لازم است برای بررسی اثر احتمالی آن، تحقیقات و پژوهش‌های زیادی انجام شود و نمی‌توان امیدوار بود که بدون تکیه بر تحقیقات پیمایشی در سطح وسیع به نتایج کامل و مطلوب دست یافت. نمی‌توان دقیق و با اطمینان تأثیر این فناوری را در زمینه‌های گوناگون مثلاً بر زبان محاوره را مثبت یا منفی ارزیابی کرد. مقاله حاضر سعی کرده است تا بخشی از این تأثیرات را واکاوی کند و راه

---

1. parental Control Software

1. در باب این تأثیرات، توجه کنید به آثار نویسندگان و اندیشمندان همچون جان تامپسون (1380)، ملوین دفلور (1373)،

حمید مولانا (1384)، و کاظم معتمدنژاد (1383).

را برای تحقیقات آتی هموار سازد. نگارنده بر این نکته تأکید دارد که اینترنت همچنان رسانه‌ای تأثیرگذار در فرهنگ عمومی است و به نظریه شکل‌گیری جامعه مجازی قوت بخشیده است. قواعد حاکم بر جامعه اطلاعاتی و فضای مجازی به مرور خود را به فرهنگ عمومی و فضای واقعی وارد کرده و تأثیرات موردی در سطح اجتماع و روابط میان فردی خواهد داشت. به شکل خلاصه می‌توان بیان کرد که زبان یکی از مؤلفه‌های کلیدی در معرفی فرهنگ عمومی جوامع و مهم‌ترین ابزار ارتباطی است. اینترنت و استفاده از آن نیازمند پیروی از یک سری قواعد خاص است که در واقع شکلی از زبان است و امکان تعامل میان فرهنگ‌ها را میسر کرده است. بنابراین، زبان اینترنت و فرهنگ جاری در آن در فرهنگ عمومی و تعاملات میان‌فردی تأثیر گذاشته است.

منابع و مأخذ

- ارسطو، 1371. *ریطوریکا (فن خطابه)*، ترجمه پرخیده ملکی، تهران: اقبال.
- اسعدی، محمود، تیر 1387. «جامعه، اطلاعاتی؛ نظریه‌ها، چالش‌ها و فرصت‌ها»، *ماهنامه تدبیر*، شماره 194، سال نوزدهم.
- ایسنا، 20 آذر 1386. «پایان دوران ایمیل در کره‌ی جنوبی؛ کاربرد ایمیل در میان نسل جوان این کشور منسوخ شده است»، سرویس جامعه اطلاعاتی - فناوری اطلاعات.
- بلوردی، اکبر، 1386. *بررسی وابستگی به موضوع‌های جنسی در اینترنت*، تهران: پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات.
- پایا، علی، 1387. *فناوری فرهنگ و اخلاق*، تهران: پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات.
- تامپسون، جان، 1380. «*رسانه‌ها و مدرنیته، نظریه اجتماعی رسانه‌ها*»، ترجمه مسعود اوحدی، تهران: سروش.
- دادگران، محمد، 1385. *مبانی ارتباطات جمعی*، تهران: مروارید.
- دفلور، ملوین و دنیس، اورت.ای.، 1373. «*شناخت ارتباطات جمعی*»، ترجمه سیروس مرادی، تهران: دانشکده صداوسیما.
- رشیدپور، ابراهیم، 1352. *آینه‌های جیبی آقای مک لوهان*، تهران: رادیو تلویزیون ملی ایران.
- ساروخانی، باقر، 1375. *دایرةالمعارف علوم اجتماعی*، تهران: کیهان.
- ضیایی‌پرور، حمید، 25 آبان 1387. «*گفتمان سیاسی وبلاگهای فارسی*»، نشست تخصصی گفتمان‌سازی رسانه‌های جهانی، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.

44 v نامه پژوهش فرهنگی، سال دهم، دوره سوم، شماره هفتم

- عاملی، سعیدرضا، تابستان 1383. «جهانی شدن‌ها: مفاهیم و نظریه‌ها»، فصلنامه فلسفی، ادبی، فرهنگی ارغنون، ش 24.
- کاستلز، مانوئل، 1380. عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ، ج اول، تهران: طرح نو.
- گرانمایه، بهروز، 1377. فرهنگ و جامعه: بررسی‌های موردی در زمینه‌های فرهنگ عمومی، ج دوم، تهران: شریف.
- گراهام، گوردن، اسفند 1385. اینترنت و ترویج آنا‌رشی اخلاقی. ترجمه علی ملائکه، تهران: همشهری آنلاین.
- معتمدنژاد، کاظم، 1382. اجلاس جهانی سران درباره جامعه اطلاعاتی، تهران: مرکز پژوهش‌های ارتباطات.
- _____، 1383. وسایل ارتباط جمعی، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- مک کویل، دنیس، 1385. نظریه ارتباطات جمعی، ترجمه پرویز اجلالی، تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها.
- مک لوهان، هربرت مارشال، 1377. برای درک رسانه‌ها، ترجمه سعید آذری. تهران: مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه‌ای صدا و سیما.
- مولانا، حمید، 1384. «اطلاعات و ارتباطات جهانی: مرزهای نو در روابط بین‌الملل»، ترجمه اسداله آزاد، تهران: نشر کتابدار.
- محسنیان‌راد، مهدی، 1384. ایران در چهار کهکشان ارتباطی؛ سیر تحول تاریخ ارتباطات در ایران، از آغاز تا امروز، تهران: سروش.
- وبستر، فرانک، 1380. نظریه‌های جامعه اطلاعاتی. ترجمه اسماعیل قدیمی، تهران: قصیده‌سرا.

- Baym, Nancy, 2000. *Tune In, Log on: Soaps, Fandom, and Online Community*. Thousand Oaks, CA & London: Sage.
- Baudrillard, Jean, 1993. *The Transparency of Evil: Edday on Extreme Phenomena*, Translated by James Benedict Verso.
- Berelson, Bernard and Gray A. Steiner, 1964. *Human Behavior*, An inventory of scientific findings, New York: Harcourt, Brace & World, Inc.
- Bourgeois Society, 1962. *Translated by Thomas Burger with the assistance of Fredrick Lawrence*, Cambridge: Polity.
- Bell, Daniel, 1979. *the Social Framework of the Information Society*, in Dertouzous and Moses.
- Coombs, Robert H, 2000. *Handbook of addictive disorders: a practical guide to diagnosis and treatment*, John Wiley and Sons.
- Economist Intelligence Unit e-readiness rankings and scores, 2009.
- Giddens, Anthony, 1985. *The Nation State and Violence: Vol. Two, of a Contemporary Critique of Historical Materialism*, Cambridge: Polity.
- Habermas, Jurgen, 1989. *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*,. Translated by Thomas Burger with the assistance of Fredrick Lawrence, Cambridge: Polity.
- Jennings, Bryant & Zillmann, Dolf, 1989, *Media Sex: What Are the Issues?*, London: Routledge.
- Kamalipour R. Yahya, Rampal R. Kuldip, 2001. *Media, sex, violence, and drugs in the global village*, Rowman & Littlefield.
- Kimberly S. Young, 2002. *Cybersex: Uncovering the Secret World of Internet Sex*, Carlton.
- Rantanen, Terhi, 2005. "The Message is the Media: An interview with Manuel Castells", *Global Media and Communication*, Vol. 12.
- Schiller, Herbert I, 1983. *the Communication Revolution: Who Benefits?*, Media Development.
- UCLA center for communication policy, February 2003.
- <http://www.ucla.edu>.
- Whittle, David B, 1997. *Cyberspace: The human dimension*, New York: W. H. Freeman.
- Wellman, Barry & Haythornthwaite, Caroline A, 2002. *The Internet in everyday life The Information Age series*, Wiley - Blackwell. Wikipedia free, multilingual encyclopedia .
- <http://www.fa.wikipedia.org>

46 v نامه پژوهش فرهنگی، سال دهم، دوره سوم، شماره هفتم

- <http://iscanews.ir/en/>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Social_network
- <http://www.ghabil.com/article.aspx?id=531>
- http://www.bbc.co.uk/persian/world/2009/08/090802_shr_facebook.html
- <http://www.itiran.com/index.php?type=news&id=9716&print=1>
- <http://technorati.com>.

